

Claviaturi ^{supliment} Tribuna

CENACLUL LITERAR DIN HUEDIN

NR. 14 (2009)

Editorial cu Borges în fotoliul din Huedin

Alexandru Jurcan

Ce mare șansă - nu? - să ți se propună să scrii un fel de editorial. Să te simți buricul pământului pentru o oră. Să-ți imaginezi că atâta lume va citi rândurile tale. Sticla aruncată în mare... Iluzia comunicării. Ce ar face omul de litere fără această utopie? Nu ar exista un Dinu Bălan, care trăiește cu feroare fiecare apariție a *Claviaturilor* sub aripile solide ale *Tribunei*. Joc secund al jocului secund, nu? Cei din București ar putea (ar îndrăzni, nu?) considera *Tribuna* o revistă provincială, iar clujenii... ce ar afirma atunci despre Huedinul literar? Să fie paginile din *Claviaturi* simple puseuri ale unor cenaclști prăfuiți? Nu scrie Rodica Mătiș o poezie convingătoare? Eseurile critice ale lui Dinu Bălan sunt mai prejos decât însășiările superficiale ale unor confrăți locuind în infatuare? Iar poetul Teofil Răchițeanu nu strălucește izolat în munții turnurilor de fildeş? Pe cine să acuzi? ar întreba poetul Felix Grande, convins că viața "ne cheltuieste pe toți, ne obosește fără alegere, ne îmbătrânește la fel". Atunci să spunem azi, acum, ce avem pe suflet. Să dăruim ce avem de oferit. Printre crize acute, gripe porcine, primăveri chinuite, politicieni instabili, se mai află niște cititori, poate chiar călători ce găsesc la ghișeu din gara din Cluj numere gratuite din revista *Tribuna*. Cel care scrie e doar martor al lumii. Poate el schimba ceva? Mai are forță cuvântul? Setea de cultură este în sine

cultură, gândea Dostoievski. De ce să ne resemnăm, invocând vremuri grele, lipsa de bani? Nu cumva ne place să găsim scuze planetare pentru scăderea apetitului de lectură? Mereu în fața calculatorului, volanului, televizorului... Saramago trage un semnal de alarmă în *Tratat despre orbire*. O parabolă neliniștitoare despre mutilarea sufletului uman. Dacă un om orbește, mai are nevoie de mașină, de televizor? Atunci aude sunetele naturii, întrucât tehnica devine inutilă. Ce voiam să spun, de fapt? Același lucru: întoarcerea la lectură, natură, prietenie, credință. Să fugim de inerții, stereotipii, tehnicizare nocivă, bârfă, răutate. Mai aude cineva acest îndemn? Mereu avem nevoie de drame, cutremure, boli ca să ne reconsiderăm relațiile umane, să fim solidari, să strângem rândurile. Fără telefoane mobile, fără calculator, într-o duminică dimineață magică, în sunet de clopote ce cheamă la biserică, poți bea o cafea în fotoliul cel vechi și să-ți privești biblioteca. Să alegi o carte de Borges și să subliniezi o frază: "ceea ce am citit este mult mai important decât ceea ce am scris, deoarece citești ceea ce îți place, dar nu scrii ceea ce ai vrea să scrii, ci ceea ce ești capabil să scrii". Ai înțeles, Dinu Bălan? M-ai rugat să concep un editorial. Am fost capabil de aceste rânduri, deși aș fi vrut să scriu ceva fascinant, uluitor, unic.

Efulgurații

Știu, Doamne!

Știu, Doamne, că mă vei da viermilor hrană
Ori furnicilor care ca pe niște semințe de mei
Mă vor pune în cămările lor drept provizii
Cum au făcut și cu străbunii mei.

Aș fi vrut să mă faci mai bine un greier
Subt o grindă de lemn într-o casă bătrână,
Să audă toți morții și să se minune
În glasul lor veșnicia cum sună...

Ori o apă, poate, prin Ardeal curătoare
Care domol să ducă la vale
Jalea de o mie de ani a străbunilor mei
Pe care nu au auzit-o urechile Tale...

Ori, miresmată, n Florar, o grădină,
O punte între două țărîmuri de dor
Ori peste Munții Apusului curcubeu
Ori, lămurat, în Lancrăm, izvor...

Numai om nu! Căci între făpturile Tale
El singur are știință că va muri.
Tu, care toate le dai, de știința aceasta
Nu puteai, Doamne, să Te-nduri a-l lipsi?...

Teofil Răchițeanu

Peisaj - Oana Filip, cls.a IV-a, Liceul Teoretic "O.Goga", Huedin

Arte plastice

Lumină și culoare

Luminița Spătaru

Chiar dacă poartă numele banal și didactic de *Centrul de Excelență* la disciplina *Arte plastice*, iar domnul director al Liceului Teoretic „Octavian Goga” Huedin, Cristian Filip, a inaugurat o activitate care nu părea spectaculoasă în sine, am selectat de pe băncile școlii 25 elevi între 8 și 13 ani ca să învețe să picteze la un nivel performant, atât cât e posibil la niște vârste fragede. Îi amintesc pe Oana și Lorena Filip, Bianca și Raluca Pașcalău, Ramona Igna, Bianca Rauca, Colexx Tomoș, Carla Călătan. În ochii copiilor se puteau citi luminițe de mândrie și satisfacție la vernisajul de pictură găzduit de *Clubul Copiilor Huedin* (director Gheorghe Sobec) din 24 martie 2009, unde pereții erau supraîncărcați nu de simple artefacte, ci de culori în corespondențe naturale de lumină și umbră, materialitate și spirit. În data de 19 ianuarie 2009 am avut o expoziție la Liceul de Artă „Romul Ladea” din Cluj-Napoca, iar păreri exprimate certificau faptul că lucrăm ca la o școală de profil.

Acesta e aluatul din care pot crește talente sau chiar certitudini într-un viitor apropiat. Nu aş spune că trebuie să scriem despre cutare pictor care și-a expus lucrările în străinătate ori că și le-a vândut cu bani însemnați. Nu sunt adepta mercenariatului, dar nici a valorilor sigure, indubitabile. Sunt mai ales pentru valori și

mlădițe care au singurul atu că nu aparțin încă unei școli de pictură și încă nu au un stil propriu și original. Ele pot să devină certitudini ori pot să promită pur și simplu, ca o geană de lumină care mijeste pe colții duri ai cotidianului și materialismului din ce în ce mai devastator.

Majoritatea elevilor lucrează pe pânză, utilizând culori în ulei sau acrilice. Părinții lor sunt de admirat pentru că, pe lângă timpul și încrederea în preocupările copiilor, își alocă sume consistente pentru cumpărarea unor materiale costisitoare.

Lucrările lor nu pot fi încadrate într-un stil anume, deoarece ei realizează atât reproduceri, cât și compoziții proprii. În pictură copiii își exprimă propriul univers în care trăiesc. Impresii, trăiri pline de candoare și inefabil par să contureze o lume specifică vârstei juvenile. Se spune că arta este aripa lăsată de Dumnezeu pentru a ajunge la el prin creație. Sentimentele curate, bunătatea, fericirea, bucuria de a trăi sunt niște esențe din ce în ce mai vidate de nihilismul veacului în care viețuim.

Pentru acești copii, culoarea, desenul este modul de conversație cu exteriorul, dar și cu spiritul care, la această vârstă, are grația unei flori ori concretețea unui răs sprințar. Ei descoperă umanitatea tactil și în joacă. Iar pictura poate fi

Fata Verde, Maria Costea, cls. a IV-a, Grup Școlar Huedin
naivă sau, de ce nu, una conștientă de menirile și rosturile sale. E un privilegiul la care ajung atât de puțini copii, acela de a continua să vadă lumea în culori, într-un contact mereu proaspăt și genuin cu lumea. Talentul acesta de a vedea lumea în esențe cere sacrificii și o îndelungată exersare. Ne-am bucura dacă din cei 25 de copii, unul ar deveni un pictor veritabil. Educația înseamnă până la urmă cultivarea speranței, care este darul și rămășița umană care menține lumea în eterna luptă dintre bine și rău, lumină și întuneric. Menirea noastră în calitate de cadre didactice este să-i încurajăm să muncească și să le inoculăm încrederea în propriile lor aptitudini și talente.

Correspondență

Cluj, 21 martie 2008

Dragul meu Teofil,

o pîrdalnică de gripă sau viroză, Dumnezeu știe ce-a fost, a întârziat clipa în care să aștern pe hîrtie sărace cuvinte, care nu vor putea spune niciodată pe deplin bucuria cu care sufletul meu a primit în “burgul vechi al Clujului” și-al singurătății mele, “Efulgurațiile” Domniei Tale. Căci, așa precum spui, rănilor cu rouă se vindecă. A-ți spune mulțumită, cum?

Poate doar respirînd deodată, fiindcă respirații ale ființei Dumitale, prinț al obîrșiiilor și-al norilor, sînt aceste catrene ale vieții și ale morții, rozarii ale unei solitudini amare în care te răsfeți răsfirînd dimpreună cu Dumnezeu filele calendarelor niciodată întoarse, așa cum neîntoarse ne sînt, pentru totdeauna, zilele și nopțile în care am fost îngăduiți.

Cuiburi de înțelepciune și cumiștenie, într-o lume și-un veac atinse de sminteală, sînt aceste rubiate ale Septentrionului, în care prietenul nostru Khayyam n-are a hălădui decît poate însoțindu-te pe ulița dorului.

Tot atîtea fulgerări de iubire de oameni cite respirații în acest răsuflet liric atît de puternic încît îmi vine să te întreb, cu cuvintele fratelui meu Gérard Bayo, pe care mi-ar plăcea să-l întîlnești la început de mai cînd va veni la Cluj: “Cine e omul ce fu să-l iubești?”

Cine sîntem noi, prietenii tăi ce fu să ne iubești

într-atît? Și să ne faci părtași ai respirațiilor tale?

Ocotite împotriva risipei timpului fie-ți tăinu-itele scrinuri de prin ungherele cărora tot aduci la lumină luminile sufletului Dumitale!

Te-alinți poeticește c-ai îmbătrînit dară eu tot verde și haiduc te aflu în stihuri și-n viață, cu măreția aceea a bărbatilor adevărați pe care o avea și Teohar.

Mi-am dat seama privind scrisoarea că astăzi e Echinoxul, nume și simbol al tinereților noastre, iar Echinoxul vine peste noi și în noi în fiecare primăvară. Să zicem dar, iubite Teofil, mărețule și mări-

tule ermit, că n-am îmbătrînit și n-o să îmbătrînim în sufletul nostru niciodată!

Din Clujul care, cum bine zici, ne-a “dat gîndului/ gîndului și zborului,/ Dragostei și dorului!”, te îmbrățișez cu frățească iubire!

Horia Bădescu

P.S. Frățioare, există vreun telefon (fix sau mobil) la care poți fi găsit? Scrie-mi!

Horia

Lac cu lebede, Mihaela Costea, cls. a II-a, Grup Școlar Huedin

Interviu

“Marea problemă a Huedinului este politica zvonurilor”

de vorbă cu domnul Mircea Moroșan, primarul orașului Huedin

- Mai întâi, pentru cititorii suplimentului Claviaturi din revista Tribuna, vă rugăm să faceți o prezentare succintă a lui Mircea Moroșan, primarul Huedinului.

- Căsătorit, un copil, 49 de ani, absolvent al Facultății de Medicină și Farmacie, promoția 1986, profesie medic primar de medicină de familie, competență acupunctură și medicina muncii. Ca studii postuniversitare două masterate, unul în Sănătate Publică la Facultatea “Lucian Blaga” din Sibiu și altul în Administrație Publică la Universitatea “Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca. Ca experiență în administrația publică: consilier local 2000-2004, consilier județean 2004-2008, președintele Casei de Asigurări de Sănătate Cluj-Napoca 2005-2008, Președinte ATOP (Autoritatea Teritorială de Ordine Publică) Cluj 2005-2008.

- Din câteva articole din Foia Transilvană și din Cotidianul, am observat că se pune problema statutului localității Huedin, care încurcă derularea unui proiect privind centrul istoric al orașului nostru. Huedinul este oraș sau comună? Care este stadiul actual al acestui proiect?

- În funcție de numărul de locuitori, după Legea administrației locale, sunt trei tipuri de orașe: unele sub 10.000 de locuitori, altele între 10.000-15.000 de locuitori, altele peste 15.000 de locuitori. Facem abstracție de deosebirea dintre municipii și orașe, noi discutăm doar despre orașele mici. Înainte de recensământul din 2002, eram în categoria a doua, cu peste 10.000 de locuitori. După ultimul recensământ, populația s-a redus la aproximativ 9.600 de locuitori, fiind un oraș de categoria a treia.

Ca să accesăm fonduri europene, printre condițiile de eligibilitate, o condiție *sine qua non* este să avem peste 10.000 de locuitori. Primul gând, când am venit prima dată în primărie, a fost să aduc bani din exterior pentru că bugetul comunității este extrem de mic și nu putem face aproape nimic cu banii noștri. Am încercat să accesez programe guvernamentale și europene pentru a obține fonduri. La cele guvernamentale a fost totul O.K., la cele pe fonduri structurale nu am știut de această condiție de eligibilitate. Am realizat un program grandios de reînnoire și modernizare a centrului istoric al orașului, cu componentă socială, care aducea fonduri de trei milioane de euro. În momentul când am vrut să facem contractul cu firma care făcea proiectul mi-au spus că nu avem cei 10.000 de locuitori. La statistică aveam înregistrați 9.800 și ceva. Am încercat să facem să intre în legalitate cei care nu aveau flotanț, care erau fără carte de identitate. În colaborare cu Poliția locală, în februarie a.c. am ajuns la 10.025 de locuitori. Această cifră este oscilantă în funcție de numărul de locuitori cu flotanț. Ca și condiții de eligibilitate nu sunt valabile decât datele oficiale ale Institutului Național de Statistică. Conform legii, Institutul dă informații de două ori pe an: la 1 ianuarie și 1 iulie. La 1 ianuarie nu aveam numărul necesar,

decât neoficial în luna februarie iar proiectul trebuia depus până în 31 martie. În lipsa acestor date oficiale, proiectul nu a fost validat. Cele guvernamentale sunt în derulare. Aștept recensământul din iulie a.c., iar dacă se amână termenul de depunere, atunci mai pot să depun proiectul. În caz contrar, mă voi orienta spre proiecte pentru un oraș sub 10.000 de locuitori. Vreau să fac un proiect european pe informatizare. Am creat o regiune de dezvoltare a zonei Huedinului, mă asociez cu cele zece primării din jurul Huedinului și atunci vom îndeplini condiția numărului de locuitori.

- Chiar dacă avem un buget mic, așteptările omului de rând sunt îndreptate spre o schimbare vizibilă a orașului: curățenie, activități ecologice, locuri de muncă, străzi reabilitate. Care sunt pașii vizați de dumneavoastră, știind bine că un om politic trăiește din îndeplinirea obiectivelor electorale?

- Eu cred că deja se vede ceva concret în oraș. Am făcut ceva fără bani. Am accesat Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă, și, chiar înainte de a se stabili bugetul pe acest an, ne-a oferit 60 de locuri de muncă pentru ecologiști. Acești ecologiști sunt plătiți din banii Agenției în primele două luni, apoi participăm și noi cu 25% și astfel putem face ceva pentru oraș. Am făcut curățenie în cimitir, la stadion, am început să intrăm pe străzile laterale, am vopsit pomii, ne pregătim pentru următoarea săptămână (18-23 aprilie 2009 n.n.) să facem o amenajare de primăvară pe spații verzi. Vom face o stație de colectare selectivă a gunoierului. Am încercat să facem un aranjament pietonal frumos, cu spațiile de parcare, cu trasare și marcaj.

Am încercat să punem la punct infrastructura, pentru că se știe că nici un oraș nu se poate dezvolta fără ea. Marea problemă a dezvoltării orașului este că nu avem gaz, nu atât pentru populație, care poate comenta că e mai scump sau mai ieftin. Oricum le va ușura situația pentru că locuitorii au posibilități de a-și trage o conductă la bucătărie, pentru a nu-și mai cumpăra acea butelie. Dacă vor gaz pentru încălzire centrală, rămâne la latitudinea lor. Dar orice firmă mare nu poate să-și desfășoare activitatea, pentru că toate procesele tehnologice presupun existența gazului. Am făcut demersurile în această direcție și sperăm că se vor concretiza. Am încercat să facem ceva și pe felia care este dureroasă pentru dumneavoastră, oamenii de cultură. Am accesat un proiect guvernamental pentru amenajarea Casei de Cultură, iar speranța mea este ca anul viitor să avem o sală de spectacol civilizată, cu încălzire, să putem viziona un spectacol de teatru și să se desfășoare o viață culturală în condiții civilizate. Este un proiect de aproximativ 30 de miliarde de lei vechi din fonduri guvernamentale, iar Primăria va pune trei miliarde, adică 10%. Suntem în fază avansată, iar proiectul este aprobat deja.

Pentru tineri, avem un proiect ANL pentru construirea a 54 de apartamente, avem un proiect pen-

Mircea Moroșan

tru spații verzi care nu știm încă dacă se va aproba. Continuăm negocierile cu firma Knauf care teoretic va crea 150-200 de locuri de muncă în Huedin. Din păcate, am prins o perioadă dificilă a crizei economice mondiale, care ne afectează, toate firmele stând în *stand-by*, așteptând să vadă dacă economia va ieși din ea. Knauf-ul a cumpărat terenuri din Huedin pentru a construi o fabrică de rigips. A cumpărat terenurile pentru construcție din Huedin și cele cu materia primă (caolină) din Aghireș, cu un depozit pentru 100 de ani. Ei vor aștepta să treacă această perioadă și dacă se va introduce gazul, vor fi mult mai interesați să construiască fabrica. Deja multe firme se interesează să investească, dar depinde de infrastructură. Nu toate firmele însă sunt interesate de introducerea gazului. Celelalte proiecte, referitoare la Casa de Cultura, ANL, campusul școlar - pe care l-am inițiat împreună cu domnul Hârdău în 2006, sunt deja în derulare. Sperăm să fie banii necesari pentru investiții.

- Huedinul este un oraș frumos, cu o tradiție istorică și culturală bogată și, prin urmare, cu un potențial însemnat de dezvoltare turistică. Cum credeți că am putea ajunge la o imagine favorabilă (“brand”) a orașului Huedin? Ce oportunități de dezvoltare a turismului există din punctul de vedere al instituției pe care o conduceți?

- Tocmai în acest sens am încercat să creez această microregiune de dezvoltare a orașului pe componenta de agroturism. Noi nu mai avem alte oportunități de dezvoltare. Turismul este bogăția noastră. Suntem în faza în care vom fi validați ca microregiune la Judecătoria Huedin. Împreună cu ceilalți primari vom căuta modalități de accesare a fondurilor pe agroturism. Vom fi mult mai puternici

ci decât dacă acționăm singuri ca oraș. Huedinul va fi un vârf de lance pentru plecările spre punctele turistice din Munții Apuseni. Am înțeles că cineva este interesat să construiască un hotel în zona noastră. Ar fi un punct de plecare. În Huedin va fi făcut un centru informațional pentru turismul din zonă. Aceasta este o idee care sper să-i convingă pe primarii din zonă, pentru că toți vom avea de câștigat. Primul popas al turiștilor va fi la Huedin, de unde se vor informa și se vor aproviziona. Deci, înființarea unei microregiuni ar putea aduce bani mai mulți decât continuarea ca o entitate urbană de circa 10.000 de locuitori.

- *Aceasta din punct de vedere turistic. Însă din punct de vedere economic, ce posibilități de dezvoltare există pentru orașul nostru?*

- Orice investiție va stimula economia Huedinului. Avem deja un proiect pe apă și canal de 12 milioane de euro fonduri europene prin Consiliul Județean, banii sunt aprobați. Tot despre infrastructură este vorba. Se vor construi rețele de apă și canal pe locurile în care nu există și se vor înlocui cele depășite. Se vor crea 40-50 de locuri de muncă. La campusul școlar vor lucra 50 de muncitori, la construcția de patru blocuri ANL vor lucra alți 50 de oameni. Prin acești pași, care la prima vedere nu sunt atât de semnificativi, vine lumea și cheltuielile, economia se mișcă, volumul de afaceri al patronilor este mai mare, impozitul încasat la primărie va crește etc.

În luna noiembrie, când am venit ca primar, am observat că s-au acumulat niște datorii din anii trecuți, fără să se întâmple nimic semnificativ. Prima măsură a fost să scot orașul la zero din punct de vedere financiar. Am primit ajutor de la Consiliul Județean și ne-am reechilibrat, am făcut drumul de la Bicălat și Cetatea Veche, ieșind chiar cu puțin excedent financiar. În ianuarie a.c., ne-am dat seama că bugetul Huedinului este extraordinar de mic. Dacă faci socoteala, dacă aduni toate dările cetățenilor către stat - taxe, impozite pe mașini, terenuri etc. -, abia poți să susții primăria ca salarii, cheltuieli de întreținere ale școlilor, curent electric la școli, grădinițe, spital. Nu-ți mai ajung banii să faci o stradă de un kilometru. Prima măsură a fost să fac rost de bani din altă parte. Banii nu pot veni decât din proiecte. Ne-am documentat și am încercat să ne consultăm cu firme specializate care au mai câștigat proiecte. Proiectele sunt eligibile, în februarie a.c. le-am depus la București. Sunt pe drumul cel bun. Dar sistemul birocratic de mișcare

Pasărea măiastră, Mihaela Costea, cls. a II-a, Grup Școlar Huedin

a hârtiilor este foarte mare. Trebuie să se facă licitație la proiect, dacă te contestă unul, aștepti o lună, termin proiectul, facem licitație pe execuție, trece iar ceva timp. După opinia mea, tot ce am semănat în februarie va începe să răsară undeva prin iulie-august a.c.

- *Sunteți într-o situație grea, pentru că pentru proiecte aveți nevoie de cofinanțări de la bugetul Consiliului Local. Este posibilă derularea acestor proiecte din punctul de vedere a resurselor materiale, dar și a celor umane? Cum stă instituția dumneavoastră din punctul de vedere al acestora?*

- Problema resurselor umane este extrem de dificilă. Am încercat să facem un buget echilibrat. Mergem pe proiecte cofinanțate, cu sume de la Consiliul Județean la care noi participăm cu sume incluse deja în bugetul local. Numai pentru Casa de Cultură vom primi 33 miliarde de lei vechi, enorm, cât bugetul nostru pe un an. Trei miliarde trebuie să le dăm noi. La apă și canal, e un proiect de 14 milioane de euro, 200.000 de euro timp de șase ani trebuie să le dăm noi. Deci șase miliarde lei vechi. La campusul școlar dă statul banii în proporție de 80%, dar două miliarde trebuie să le dăm noi. La școli statul dă banii pentru salariile profesorilor, dar 7 miliarde pentru întreținere le dăm noi. Din bucățelele astea, ajungi să vezi că nu mai avem nimic. Dar pentru proiectele acestea de cofinanțare sunt niște bani alocați de la Consiliul Județean. Oricum noi am inclus sumele acestea pentru cofinanțare în buget. Bugetul este mic acum, dar el ar putea deveni mare dacă avem și puțină șansă.

- *Iar resursele umane?*

- Nu știu dacă am cinci oameni cu studii superioare, șefii de serviciu sunt moșteniți. Am încercat să fac o organigramă deșteaptă, după modelul Casei de Sănătate, de unde am experiență. Am scos la concurs patru-cinci posturi. La început, a fost o mare rezistență din partea consilierilor privitoare la organigramă, le-am explicat, am întârziat, le-am înaintat spre Agenția Națională a Funcționarilor Publici, dar anul acesta s-a blocat orice angajare în sistemul bugetar. Însă am speranța că de anul viitor voi face o organigramă și voi aduce forțe proaspete în primărie.

- *V-a ajutat experiența de la Casa de Asigurări de Sănătate?*

- Foarte mult. Percepția mea e alta. Nu aveam stilul de conducător. Acolo am avut mai mulți angajați decât aici. Bugetul era de cinci sute de ori mai mare decât cel de aici, de la primărie. Un alt management.

- *Care este diferența dintre felul în care îți imaginezi să fii un primar și în care ești efectiv? Ați intuit toate problemele din exterior?*

- Când intri în pielea de primar, e o mare diferență. Din exterior ai o imagine bună. Problema este mult mai complicată, pentru că sunt foarte multe lucruri pe care nu le bănuiești din exterior. Trebuie să fii ca într-un meci de tenis, tu de o parte a fileului, toți ceilalți de partea cealaltă. Toată lumea te bombardează cu ași, iar tu mai scoți câte unul. Fiecare sector are problemele lui. Trebuie să știi ce să faci cu școlile, cu spitalul, cu administrația locală, cu florile, cu infrastructura, cu terenurile, cu investițiile. E foarte complicat. Întodeauna ca și conducător am avut concepția că nu poți conduce singur. Trebuie să-ți faci o echipă și

sarcina unui manager este de a trasa sarcini celorlalți. Dacă tu rezolvi azi o problemă, în echipă vom rezolva cinci probleme. Și dacă în fiecare zi rezolvi cinci probleme, într-un an rezolvi două mii și se vede ceva. Chiar dacă problemele sunt mici.

- *Ca să facem și un pic de literatură, oamenii veneau la dumneavoastră în calitate de medic cu o mască a umilinței, acum vin cu o altă mască. Cum intră aici? Cu aroganță?*

- Experiența mea de medic mă ajută. Cred că sunt un bun psiholog. Ca medic știam dacă unul venea după un concediu medical pentru că era bolnav sau pentru că vrea să mă fenteze. Aici problema e mai complicată și mai diversificată. Fiecare vine cu alt fel de probleme. În funcție de interesul fiecărui om, el poate veni în forță sau umil. Cu omul e foarte greu să lucrezi pentru că fiecare crede că are numai el dreptate. Trebuie să-l convingi că nu e tocmai așa și să ai o răbdare mare. Ei vin pe niște probleme care nu s-au rezolvat niciodată. Ei cred că pot să fenteze pentru că primarul e la început de drum sau e mai bonom.

Dar sunt niște probleme juridice pe care nu ai deocamdată cum să le rezolvi. S-au făcut niște greșeli în trecut, greșelile au devenit acte oficiale. Mă refer la titlurile de proprietate. Au ajuns ca pe același teren să aibă titluri de proprietate doi oameni. Ar trebui să-i dai în judecată pe amândoi și să desfăci ce s-a făcut și să refaci corect. Situația juridică a terenurilor este cea mai spinoasă problemă a Huedinului. Primăria nu are proprietate pe nimic. Așa s-a lăsat situația de 20-30 de ani. Nu vreau să-l acuz numai pe fostul primar Chiș, problema e cronică. Nu aveam acte de proprietate nici pe Casa de Cultură. Am dat 20 de milioane lei vechi pentru întăbulare pentru că trebuia să începem un proiect. Pentru proiecte pe spații verzi nu avem proprietate pe străzi. Nu e nimic al Primăriei. Am rezolvat numai porțiuni mici în punctele care mă interesau. Dar ar trebui să rezolvăm situația juridică a întregului oraș. Ar trebui să cheltuim bugetul primăriei pe doi ani ca să intrăm în legalitate. Ceea ce este imposibil. Problema s-ar putea rezolva numai printr-o hotărâre guvernamentală prin care cadastrul să se facă gratuit.

- *Pentru instituția dumneavoastră, transparența și comunicarea cu locuitorii orașului sunt foarte importante. Ce vă propuneți să faceți în acest sens? Prin ce mijloace?*

- Am luat totul în ordinea priorităților. Mai întâi proiectele, la care acum nu mai pot adăuga nimic pentru că nu mai am bani pentru cofinanțare, la acest capitol în anul acesta nu mai am ce face, așteptăm mersul hârtiilor și răspunsurile de la București. Apoi a trebuit să-i conving pe consilieri să nu mai facem politică, ci să punem armele jos și să facem ceva în acești trei ani, urmând să ne batem peste patru ani. Teoretic au început să priceapă toți. Ultima campanie a fost cea mai urâtă campanie de când sunt eu în orașul Huedin. Cel mai greu a fost pentru că eu am fost primar, iar ei partidul. La început lucrurile au mers mai greu, ei au fost suspicioși. De la 8/7 la voturi am ajuns la 14/1, 13/2. După modul în care votează au început să priceapă că nu vreau răul. Pentru al treilea pas, urmează să ies în lume. Am început să fac din nimic străzile. Am luat un autogreider. Am încercat să realizez mai mult cu bani puțini. Voi ieși la discuții cu cetățenii, mai ales în aglomerările urbane. Voi face o listă cu prioritățile orașului și dacă rezolvăm câteva lucruri nu e rău.

- Dar comunicarea prin intermediul unui ziar sau al unui site propriu pe care deja îl aveți?

- Suntem singurul oraș din județ care nu are un ziar, nu are informații pe cablu, deci nu putem ieși prin mass-media. Politica se face la cafenea, unde fiecare spune ce vrea, fără să ai dreptul la replică. Marea problemă a Huedinului este politica zvonurilor, iar dacă ceva este mai senzational ajunge în mass-media clujeană sau națională, care preiau numai lucrurile negative, pentru că lucrurile pozitive nu se consumă. Deformările sunt la ordinea zilei. Încă nu gândim pozitiv, ci după principiul dominant "să moară capra vecinului!". Consilierii însă au observat că doresc binele, deoarece pentru prima dată în istoria orașului nostru bugetul s-a discutat în 15 minute, după alte 10 ore de discuții cu fiecare formațiune politică, cu fiecare consilier în parte. Au observat că e transparență totală, pentru că cea mai bună minciună este adevărul.

- Credeți în proliferarea răutății umane? Sunteți un optimist sau un sceptic?

- Eu sunt un idealist. Mă conduc după paragraful bilic în care Iisus Christos le-a spus oamenilor, cu privire la acuzarea Mariei Magdalena: *Cine se crede curat să ridice piatra.* Așa îi invit și eu pe toți care au ceva de comentat, să vorbească deschis. În timp va fi mai bine. Dar marea mea problemă e că nu pot face atât de repede pe cât aș vrea, nu din cauza mea, ci din pricina sistemului. Mă consum intern mai mult decât ar trebui, chiar dacă nu mă exteriorizez. Responsabilitatea este mult mai mare. Dacă eu sunt mulțumit, atunci e bine. Cel mai greu a fost cu proiectul ANL, care a fost respins de câteva ori din cauza măsurătorilor. Am discutat timp de două luni în ședințele extraordinare de consiliu. Apucăm să-l depunem pe ultima sută de metri și ne trezim că ni-l respinge pentru că ei aleg un alt oraș. La fonduri multe primării așteaptă. Am avut șansa de a fi într-un cerc politic foarte elevat. Mi-a spus cineva că dacă nu faci proiectele cu trei săptămâni înainte de buget, vor fi 1.000 de primari de diferite culori politice care vor dori același lucru. Dacă e să reușim ceva este și din cauza factorului politic. Asta e pe fonduri guvernamentale. Pe proiecte europene, ele au fost depuse de noi prea târziu, din cauza reluării alegerilor în noiembrie 2008. Vom aștepta proiectele din 2010.

- Microbul politicii vă prinde? Cât mai putem vorbi de omul Mircea Moroșan? Mircea Moroșan de zi are nostalgia lui Mircea Moroșan care mai avea timp de cărți, filme, teatru, prieteni?

- Politica te îmbătrânește, te face mai responsabil, mai matur. Sunt mii de probleme, de la Pomul de Crăciun pentru care nu erau cuprinși anul trecut bani în buget, până la Zilele Huedinului pentru care sunt puțini bani, care, toate acestea, te frământă și trebuie să le dai o rezolvare. Însă fiecare om are căsuțele interioare. Când ești prea încărcat și prea responsabil, când ești prea haotic, când nu mai poți coordona toate problemele acele căsuțe sunt foarte importante, te liniștesc și supraviețuiești la stresul cotidian. În fiecare seară, pentru că nu am posibilitatea unui teatru, a unui cinema, îmi place să revăd filmele vechi pe TV, în defavoarea celor noi.

- Din punctul de vedere al activităților culturale artistice, bazate pe tradiționalele manifestări folclorice Păunul de Aur, Zilele Huedinului, ce ați dori să se schimbe pentru derularea unor activități referitoare la viața culturală și la petrecerea timpu-

lui liber mai modern și mai atractiv, ca să ne sincronizăm și noi cu lumea? E vorba de tineri, firește, care au alt gen de așteptări. Altfel riscăm să ne provincializăm cu lucruri depășite, de zeci de ani.

- Cel mai mult ar trebui să se schimbe mentalitatea. Dumneavoastră, oamenii care scrieți, sau alți factori culturali trebuie să gândiți și să propuneți, iar eu vă voi sprijini. Oamenii merg din obligație și rutină la aceste activități. Tinerii trebuie atrași prin ceva. Ar trebui să mergem pe *focus group*, să vedem ce vor ei. Ar trebui să începem de jos în sus, pe un fir logic. Trebuie să le cunoaștem așteptările și să vedem ce putem face. Iar din cinci așteptări, vom încerca să le punem în practică pe cele mai importante. Renovarea Casei de Cultură este un imbold în această direcție și trebuie să o valorificăm la maximum.

- Orice vizitator care intră în orașul Huedin observă palatele romilor care sunt într-o vădită discordanță cu stilul arhitectural al orașului. Care este poziția Primăriei și a serviciului de urbanistică din punctul de vedere al autorizării și al respectării unui stil urbanistic specific oricărui oraș civilizat?

Oana, Lorena Filip, cls. a IV-a,
Liceul Teoretic "O. Goga", Huedin

- Nu vreau să fac discriminări rasiale, suntem *political corect*. De la început s-a procedat greșit. Au fost niște scâpări. S-au construit câteva palate și s-a ajuns la 70. Ei inițial respectă planul, folosesc spațiul de 30%. Până primesc autorizația, sunt copii cuminiți. Respectă toată procedura, iar oamenii noștri fac corect totul. Până aici totul e în regulă, nici nu știi dacă va fi palat țigănesc sau nu. În termen de 30 de zile trebuie să semnezi autorizația. Tu nu știi dacă te va minți. La început fundația este corectă, ajung la nivelul doi și atunci începe distracția, apoi ajung la acoperiș. Îi amendezi. Vin și plătesc amenda, îi amendezi a doua oară, cât ai voie. Ca primărie nu mai ai ce face. Ce poți să faci este să îi dai în judecată. Statul român ar trebui să ia această inițiativă. El ar putea să-i dea în judecată și să devină caz penal. Asta nu s-a întâmplat niciodată.

Ce s-ar putea face din partea noastră? Serviciul nostru de urbanism e foarte deficitar din punctul de vedere a personalului. În organigramă ar mai

trebui 3-4 oameni la urbanism. Deocamdată avem unul singur. Este depășit ca volum de muncă, nu poate să facă actele și proiectele la birou și să urmărească pe teren desfășurarea lor. Totuși, prin Camera de Comerț se organizează niște cursuri pentru arhitecții-șefi ai orașelor, la care participă funcționarul nostru de la urbanism o dată pe săptămână. Există șanse ca în viitor prin Ordinul arhitecților și hotărâri ale Consiliului local să se ia o decizie în privința arhitectonicii orașului. Este destul de greu pentru că s-a creat deja precedentul, dar speranța noastră e că vom reuși.

- Aveți o mulțime de probleme dificile care sunt greu de soluționate, datorită sistemului birocratic, a resurselor umane și materiale. Descentralizarea învățământului preuniversitar, care provoacă numeroase controverse, este încă una. Cum este pregătită Primăria Huedin să gestioneze această reformă administrativă? Care ar fi problemele cele mai mari din punct de vedere financiar și al controlului/evaluării calității și al actului de decizie?

- Am participat în martie la o întâlnire a Asociației Orașelor din România la București, la care a participat și ministrul Educației, Ecaterina Andronescu. Descentralizarea învățământului este conformă cu tot ce se întâmplă în Europa și trebuie să intrăm în rândul lumii. Părerea mea este că descentralizarea va merge foarte greu și nu știu cât se vrea cu adevărat această reformă, pentru că una vor primarii și alta ministerul. Poziția primarilor a fost foarte tranșantă: cine numește directorii și cine are supremația și controlul, pentru că este normal ca ei să poată controla modul în care se cheltuie banii cel puțin la capitolul cheltuieli materiale.

Dar, pe de altă parte, banul se cheltuie pe cap de elev, principiul acesta funcționând și în sănătate. Ai 700 de elevi, primești banii pentru așa ceva. Bugetul local al orașului Huedin este de 151 de miliarde lei vechi. Școlile au 76 de miliarde veniți de la bugetul central pentru salarii. Noi primim niște bani și îi dăm mai departe. Dacă sunteți o școală performantă, iar elevul vine la școala voastră, veți avea bani mai mulți. Probabil salariul va fi diferențiat. Dacă ajută Dumnezeu, în Huedin va fi un campus școlar cu un internat de 150 de locuri. Școlile din jurul Huedinului vor fi foarte afectate, se vor închide multe școli. Noi nu vom fi afectați, indiferent dacă se va reduce numărul de locuitori, și veți avea bani. Va fi ca în America, vor fi microbuze care vor aduce elevii. Îmi pare rău pentru celelalte școli. Pentru primărie, este benefică concentrarea școlară în orașul Huedin pentru că se cheltuie și consumă mai mult, vor fi mai mulți bani strânși din impozite, într-un adevărat circuit economic. Inspectoratul va funcționa la jumătate din capacitate. Acesta va face grila de numire, iar noi vom alege directorii pe criteriile oferite de ea. Dar doamna ministru a spus că nu va fi așa pentru că vor fi probleme cu sindicatele. Altă variantă ar putea fi un manager economic la mai multe instituții din oraș, în subordinea primarului, care va fi direct responsabil pentru cheltuirea banilor. Probabil numirea va fi propusă în următorul procent: o treime din partea inspectoratului, o treime din partea școlii, o treime din partea Consiliului local. Se discută. Sunt simple supoziții. Oricum salariile profesorilor vor fi asigurate de către stat.

- Vă mulțumesc!

Interviu realizat de
Dinu Bălan

E s e u

Petru Popescu versus Nicolae Ceaușescu sau despre o incompatibilitate funciară

Dinu Bălan

Petru Popescu, autorul romanelor *Prins* și *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, a avut câteva întâlniri cu Nicolae Ceaușescu semnificative prin felul în care le-a exploatat din punct de vedere literar în cărțile sale. Încercăm să schițăm modul particular în care un scriitor s-a raportat la putere – subversiv, satiric și natural – grație unor calități personale indubitabile. De altfel, romanele *Prins*, *Dulce ca mierea e glonțul patriei* și, mai ales, *Sfârșitul bahic* ar putea exprima de la sine, fără nici un apendice biografic, starea de spirit a autorului situat într-o contradicție structurală față de puterea comunistă.

Deși relația dintre Nicolae Ceaușescu și Petru Popescu se explica din punctul de vedere al interesului pe care acesta din urmă îl stărnise în calitate de scriitor cu o popularitate însemnată, autoritățile dorind să-l subordoneze din interese politice, o analiză mai complexă ar trebui să o introducă în ecuație pe Zoe Ceaușescu în momentul în care ea își arătase interesul personal față de tânărul romancier. Însă aceasta va constitui subiectul unui capitol aparte.

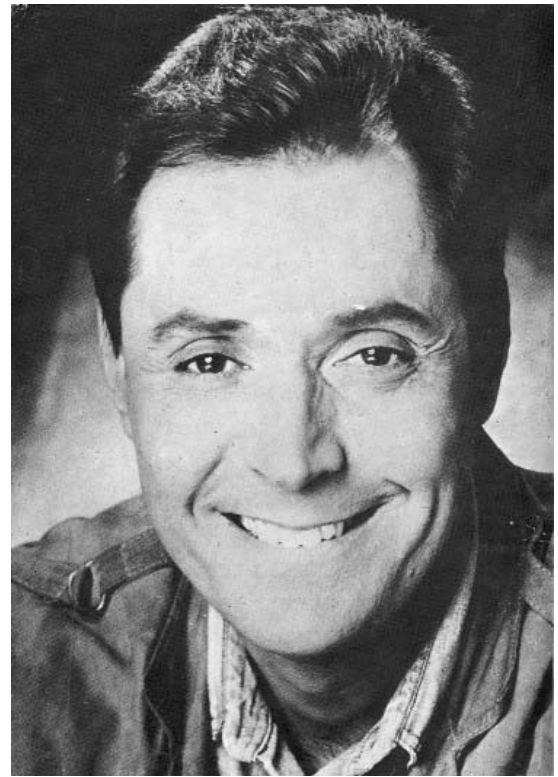
După cum reiese din jurnalul *Întoarcerea*¹, prima oară când Petru Popescu l-a văzut pe Nicolae Ceaușescu a fost atunci când, împreună cu mama sa, Nelly Cutava, se întorcea de la următorul fratelui geamăn, Pavel. Avea în jur de 15 ani. Pe Calea Victoriei, la unul dintre balcoanele clădirii Comitetul Central al PCR, se afla însuși viitorul secretar general al acestui partid, în acel moment subalternul cel mai important al lui Gheorghe Gheorghiu Dej. A fost prima dată când ochii celor doi s-au intersectat. De data aceasta, fără nici o semnificație, ci pur întâmplător. În jurnal, urmează o analiză a situației și a evenimentelor politice nu lipsită de suspans, deoarece viitorul personal al romancierului depindea de însăși evoluția regimului politic al lui Ceaușescu. Epicul se împletește cu eseu într-un aliaj original, sub respirația nouă și autentică a trăirilor și a unui ton personal. Felul în care autorul scanează scena politică românească este nu atât persiflant și incisiv, cât senzaționalist, prevalând detaliul inedit, specific jurnalismului american.

După opinia scriitorului, accesul la putere al lui Ceaușescu a fost fără scrupule. Independența lui față de URSS însă atrage simpatii occidentale și o perioadă de dezgheț ideologic. SUA sunt înșelate de mișcarea abilă a "Piticului din Carpați" sau a "omului medieval" din Scornicești, cum îl numește autorul. În acest sens, acesta aduce detalii relevante, mulțumindu-l pe cititorul de non-ficțiune. La fel ca în romanul *Sfârșitul bahic*, portretistica este în jurnal mijlocul artistic special de a-l fixa pe Nicolae Ceaușescu pe retina Occidentului într-un mod grotesc și derizoriu: "Avusesem de mai multe ori până atunci ocazia să-l văd și fusesem fascinat de rigiditatea și sărăcia expresiilor și gesturilor lui. Vorbea pe un ton și mai dur, cu brațul și mâna dreaptă întinse înainte, spintecând mereu aerul din fața lui de parcă tăia un salam. Părul, acum cănit, continua să explodeze ca o ciupercă nucleară. Ochii cu raze X îi străluceau ca niște cărbuni încinși, dar aveau și o ciudată lipsă de expresie.

Uneori arăta ca un robot. Dincolo de această privire, exista oare ceva? Sau se fixase într-o stare de suspensie în strana de unde predica poporului, el, un călău, chiar și pentru propria-i familie, fără altă satisfacție decât să stea acolo, ascultându-și vocea spartă? Poate murise și nimeni nu aflase. Formidabilul lui aparat ținea lucrurile în funcțiune, de la niște alegeri până la următoarele, de la o tiradă până la următoarea"². Relația cu Nicolae Ceaușescu nu este semnificativă atât prin aceste întâlniri, cât prin tema semnificativă ce o ilustrează: relația cu puterea.

Alte întâlniri cu familia Ceaușescu se desfășoară în câmpul imaginației. În romanul satiric *Sfârșitul bahic*, autorul portretizează cuplul celor doi dictatori, abil deghizați în pielea unor pictori plini de mania ideologiei comuniste: Florența și Florea Duncan. Acesta din urmă apare în roman în calitate de fost coleg al personajului narator: "Era ciudat, dar grăsimia trupului nu se vedea deloc de obraz. Obrazul era supt, se adâncise, devenise pergamentos, iar privirea îi era de tăciuni mocniți sub cenușă. Părul, crescut mare, îi cădea căzăcește pe frunte. Era coafura la modă: peste cap, dar nu în așa fel încât să se disciplineze părul și să îmbrace capul, ca o cască, ci păstrând în față o desfacere bogată, ca un moț. Sub păr, fruntea arăta gros, avea ceva de caimac prins pe o oală cu lapte, iar dedesubt pleoapele roșii, transparente în lumina asta, lăsau să se străvadă, tulburate, focul ochiului. Urme de bube mai avea, și uite, pe gât, sub cărja maxilarului, o bubă proaspătă, și la rădăcina nasului alta, și pe tâmplă una, și..."³. Este o adevărată obsesie pentru coafură în cazul acestui personaj. În altă parte a romanului⁴, naratorul descrie ritualul "maniacal" de trecere meticuloasă a unui "pieptene mititel" prin părul lui bogat de zeci de ori, în diferite împrejurări, ceea ce amintește de aceeași preocupare prezentă în jurnalul *Întoarcerea*. Arta portretistică a lui Petru Popescu este reușită, cu intenții vădit satirice.

Ca o satisfacție artistică și ca o defulare a multor frustrări provocate de Nicolae Ceaușescu, în *Sfârșitul bahic* scriitorul își imaginează, prin intermediul personajului-narator, o posedare sexuală a Florenței (alias Elena Ceaușescu). Romancierul creează portrete cu talent. Iată, de pildă, descrierea fizică a Florenței Duncan. O reproducem integral: "Era aproape cât mine de înaltă, avea părul negru strâns corect pe lângă tâmpile, purta tailleul clasic, gri, direct pe piele, n-avea bluză dedesubt, n-avea nimic în urechi, nimic la gât, nici o brățară, nici oșă pe unghii, purta niște pantofi negri «trotteur». Avea nasul drept, bine înfipt pe chip, gura strânsă de enervare, și niște ochi căprui-închiși, care luceau și ei de furie. Din cauza coafurii i se vedeau urechile, care erau destul de mari. Cu toate că părul îi era strâns și tras foarte drastic în spate, către coc, se putea observa că e ondulat natural. Avea un pic de păr pe buza de sus, iar nările îi erau răscoite în așa fel, încât i se vedea chiar puțin interiorul nasului. Buzele pline se întredeschideau pe niște dinți egali și mari, cam pătați de tutun. Prea frumoasă nu era, dar ceva lat și cabalin în toată înfățișarea ei te făcea să tresari. Te-

Petru Popescu

ai fi așteptat să întindă brațele, ca o iapă sălbatică înălțată pe picioarele dinapoi, și să necheze"⁵. Acest portret se aseamănă în mai multe puncte (vezi cocul, ochii, ținută vestimentară, lipsa bijuteriilor) cu cel al Elenei Ceaușescu. Petru Popescu a recunoscut, într-o convorbire cu susseminatul, asemănarea cu numărul doi în statul comunist. Firește, portretul este recreat potrivit intențiilor romanești de a satiriza. Nici nu putea să-l reproducă fidel, din cauza cenzurii, dar și pentru că e vorba de o carte de ficțiune.

Jocul artistic este liber, plin de semnificație. Nu putem să mai zăbovim asupra celor două personaje caricaturale și asupra mesajului de substanță al romanului, pentru că am intra în analiza propriuzisă. *Sfârșitul bahic* este o satiră vehementă a moravurilor comuniste care i-a asigurat practic succesul – romanul fiind tradus în Anglia sub titlul de *The Burial of the Wine*⁶ –, dar, deopotrivă, i-a adus un val de iritări și critici negative din partea autorităților comuniste și a unor critici literari români. Problematika receptării romanului⁷ este mult mai vastă, neputând fi expedită în aceste câteva rânduri, care nu-și propun altceva decât conturarea unei relații de tip particular dintre scriitor și putere.

În roman, Nicolae Ceaușescu are parte de un portret grotesc. Trăsăturile fizice sunt redade destul de lizibil. Dar majoritatea cititorilor nu prind (sau se prefac) "șopârta", cum numește romancierul această capcană strecurată cenzurii, pe placul publicului lacom de a citi cărți îndrăznețe. De altfel, autoritățile nu se gândeau că Petru Popescu ar fi capabil de o asemenea ireverență și ofensă, tocmai într-un moment în care i s-a propus să facă parte din corpul de presă al lui Nicolae Ceaușescu în timpul vizitei acestuia în America de Sud – vârful carierei de jurnalist în România comunistă al romancierului. Precizăm că apariția romanului

Sfârșitul bahic și vizita de lucru a lui Ceaușescu în America de Sud au avut loc în același an – 1973.

O întâlnire vie și semnificativă – de data aceasta reală, nu în plan fictiv – s-a derulat la vila lui Ceaușescu de la Neptun cu 48 de ore înainte de a pleca în vizita de lucru din America de Sud. Ceaușescu s-a întâlnit aici cu întregul corp de presă din care făcea parte și Petru Popescu. În jurnalul *Întoarcerea*, diaristul povestește anecdotice despre felul în care slujbașii lui Ceaușescu îi ascultau orbește și panicați ordinele. Ceaușescu este privit caricatural, fluierând printre degete după slujbașii lui, “ca după un câine”, ca să îi fie aduse niște scaune sub foisorul unde el avea întâlnirea cu presa. Când ceilalți ziariști s-au repezit să-și aducă ei înșiși scaunele cu pricina, Ceaușescu s-a uitat pieziș la Petru Popescu, adresându-i o întrebare stupidă: “Nu-ți place să muncești?”. Când i s-au oferit detaliile referitoare la identitatea ziaristului, secretarul general al PCR din acea perioadă s-a destins plin de subînțeles. Romancierul a aflat mai târziu că Ceaușescu știa practic totul despre el, despre romane și tirajele lor. Nicolae Ceaușescu aștepta de la tânărul scriitor, ca un act firesc, scrierea unui roman de propagandă. Conducătorul “preaiubit” dorea prezența notorie a romancierului pentru a conferi o imagine pozitivă regimului. Petru Popescu i-a citit intențiile, alegând calea plecării și stabilirii în SUA.

Cu ocazia acestei întâlniri, Petru Popescu a intuit firea dictatorială a lui Ceaușescu. După cum s-a confesat într-un interviu⁸, autorul romanului *Prins* avusese naivitatea⁹ – cauzată de perioada de dezgheț din anii 1968-1971 și de independența României față de URSS –, de a crede că încă exista libertate în România, deși străinii care vizitau România îi dădeau de înțeles scriitorului că, de fapt, ea nu ar exista. Întâlnirea de la vila lui Ceaușescu i-a risipit cea din urmă iluzie.

A doua oară, în cursul vizitei din America de Sud, Nicolae Ceaușescu l-a remarcat pe Petru Popescu atunci când acesta, convertit în jurnalist oficial al suitei prezidențiale, a transmis prin telex articolele despre vizitele de lucru ale șefului de stat român, practic înainte ca ele să aibă loc, ceea ce a făcut ca presa străină să afle de ele și să fie prezentă la vizitele președintelui României din acel timp. Acesta din urmă l-a gratificat cu o altă întrebare: “Acum îți place să muncești?”.

Diaristul urmărește evenimentele și comportamentul lui Ceaușescu din interiorul sistemului și cât se poate de caricatural. Așa cum mărturisește în interviul luat de Valeriu Cristea, el nu a fost un apropiat al lui Ceaușescu, ci un simplu scriitor important, dar ceea ce a contat cel mai mult era că a reușit să observe pe viu “raporturile de forță” dintre el și restul demnitarilor. A fost impresionat de puterea pe care secretarul general al partidului din acea vreme o deținea, nebănuită în totalitate până atunci: “Astfel mi-am dat seama că puterea lui Ceaușescu nu numai că era uriașă, dar m-am convins mai ales de faptul că el nu era capabil să asculte o altă opinie și cu atât mai puțin să accepte un sfat, ghidându-se exclusiv după propriile lui instincte. Mi s-a părut că acest om de fapt nu era numai dictator, ci și nebun”¹⁰.

Ultima întâlnire a lui Petru Popescu cu acesta a avut loc în biroul Comitetului Central. Este singura dată când romancierul s-a întâlnit cu Ceaușescu singur, fără anturajul oficial obișnuit. Scena este excelent reconstituită, apreciată de William Styron, autorul romanului *Alegerea Sofiei*, ca o “vignetă literară de neuitat”. Întâlnirea e tensionată și plină de suspans. El a intrat într-un cabinet unde numai unul la sută din populația țării avea acces. Petru Popescu își argumentează abil și inteligent plecarea la Universitatea din Iowa – SUA, pretinzând că va

lăuda acolo gândirea marxist-leninistă a conducătorului. Acesta nu roentgenizează adulația, iar romancierul este lăsat să plece.

Momentul de triumf al lui Petru Popescu față de Ceaușescu și autoritățile comuniste va fi atunci când el se va întoarce în 1992 în țară. Cu această ocazie, autorul jurnalului *Întoarcerea* rememorează ultimele zile ale lui Ceaușescu, din decembrie 1989. Vechiul descripționist al orașului București din romanul *Prins* nu se dezmințe. Urmele lăuate de revoluție asupra clădirilor simbol ale comunismului sunt descrise precis, cu o ușoară melancolie și detașare caracteristică unui cetățean pe jumătate american. El fusese trimis de prestigiosul cotidian *Los Angeles Times* pentru a realiza un interviu despre “fața proaspătă” a României postcomuniste.

Clădirile simbol ale comunismului – Casa Scânteii, Bulevardul Socialismului, Casa Poporului – sunt descrise reportericește. Climaxul este atins în momentul în care jurnalistul revizitează vechiul birou al lui Ceaușescu. Portretul lui Ceaușescu este realcătuit din memorie într-un mod viu și plastic: “Era mic de stat, scurt în vorbire, invariabil în expresie, pentru că era primitiv de simplu. Era o fițuică cu un singur rând, un portret în două culori, un discurs în trei note. Era sărac, steril, neinventiv. Era inadecvat”¹¹. Monologul interior al naratorului se desfășoară liber și suplu. Acesta pare să vorbească chiar și acum unui *zombie* monoton și egocentric, care nici acum nu poate să-l înțeleagă, din cauza absenței. Concluziile sunt limpezi și triumfătoare: “Da, îmi plăcea să muncesc, Tovarășe Secretar General. Ai murit fără să-ți dai seama vreodată ce mult îmi plăcea și n-ai aflat niciodată că oameni ca mine există [...]”. Dintre cele două fiare care eram eu și el, eu fusese cel mai puternic, pentru că, chiar și așa, asudat, speriat, neputincios și lipsit de mândrie, aveam elasticitate și adaptabilitate”¹².

Jurnalul *Întoarcerea* deține câteva personaje creionate cu mâna unui scriitor profesionist. N-am întâlnit până acum un jurnal literar sau o operă de ficțiune în care figura lui Nicolae Ceaușescu să fie reconstituită nu atât cu pertinentță și în posturi familiare, cât și cu o expresivitate literară certă. Pe lângă documentare, se simte că autorul l-a cunoscut/observat pe viu pe acest personaj. În *Sfârșitul bahic*, “conducătorii preaiubiți” sunt abil disimulați în ficțiune.

Pe plan personal, suferințele provocate de sistemul comunist – moartea fratelui geamăn, interogarea sa de către Securitate – dăinuiau în continuare. Stabilizat în SUA, îi evita pe românii care puteau fi securiști, pentru simplu fapt că el fusese judecat și condamnat în *contumacie*. Cărțile i-au fost interzise și scoase din librării și bibliotecile publice. A aflat că tatăl său a fost victima celui de-al doilea atac cerebral în momentul în care a încercat să vorbească la telefon cu el iar legătura a fost întreruptă la simpla rostire a numelui său. Nu a putut participa în 1984 la înmormântarea tatălui său, fostul director al revistei *Teatru*, Radu Popescu. După 1989, condamnarea și interdicțiile civile și politice i-au fost ridicate. Petru Popescu vizitează de mai multe ori România, cărțile scrise în SUA fiindu-i traduse, numele său apărând din nou în revistele literare, dicționarele de profil și în cotidienele românești.

Aceasta este schița unei relații de suprafață între Petru Popescu și putere. Petru Popescu însă nu poate fi pus în categoria celor care erau apropiați și au profitat personal de avantajele lui Nicolae Ceaușescu. El a fost numit numai membru supleant în CC al UTC. Statutul unui membru din acest for era incomparabil mai mic decât cel al unuia din CC al PCR.

După cum se știe, Eugen Barbu a ajuns la un moment dat amic al lui Ceaușescu. Acesta nu prea avea prieteni, dar Barbu i-a câștigat încrederea. Adrian Păunescu circula cu mașina oficială, alături de Nicolae Ceaușescu și Ioan Gh. Maurer. Eugen Barbu, Zaharia Stancu, Adrian Păunescu, Nicolae Breban¹³ etc. erau membri în CC al PCR. Aceștia se bucurau de foloase materiale, de șederi îndelungate la Pelișor, Mogoșoaia sau alte vile ale protpendadei comuniste, de mașini străine, de delegații luxoase în Franța, America etc. Prin comparație, Petru Popescu conducea o Dacia 1300, a stat o singură dată la Pelișor timp de două zile într-un drum spre Cluj, iar din banii din bursa Herder de la Viena (1971-1972) a plecat cu trenul într-o excursie prin Europa¹⁴.

În opinia noastră, nu e suficientă această schematică contrapunere de avantaje materiale, fără o prea mare relevanță pentru valoarea operei.

De fapt, la o interpretare mai adâncă, *Petru Popescu versus Nicolae Ceaușescu* semnifică un conflict, o contrapolare a două atitudini și stiluri mai mult decât o relație personală aproape negliabilă între cei doi. Cei doi simbolizau extremele unei Românie sfâșiata de contradicții ireconciliabile: spiritualitatea interbelică din care Petru Popescu și alți scriitori valoroși descind și comunismul implantat în România de pe solul sovietic cu numeroși adepți entuziaști.

În acest sens, e suficient să-l comparăm pe Eugen Barbu, mai degrabă balcanic și instinctual cu Petru Popescu, rațional și inteligent, elastic și adaptabil la noi provocări și condiții, “orășean ereditar”, fin degustător al culturii occidentale, “scriitor de limbă engleză”, cum i se spunea, extrem de sincer și autentic, cu un program literar convingător, deloc dispus la compromisuri murdare de iz fanariot, un *dandy* chipeș, cu o prezență intelectuală solidă și elegantă, respirând a occidentalism și trăire nouă, într-o discordanță flagrantă cu spiritul conformist, rural și lipsit de energie al epocii. Ca un efect direct, Eugen Barbu l-a calomniat de nenumărate ori pe autorul romanului *Prins*.

În timp ce numeroși scriitori practicau un patriotism fad și superficial, Petru Popescu, prin intermediul personajelor din *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, încerca să respire frust și natural patriotismul cu care se născuse în sânge (unchii lui au fost ofițeri în cel de-al doilea război mondial), dar acest lucru era imposibil în realitate, pentru că a fi patriot era o chestiune de opțiune și alegere personală. Singurul scriitor care a îndrăznit să-l satirizeze pe Nicolae Ceaușescu cu suficientă transparență, fără esopism și parabole sofisticate, a fost Petru Popescu în *Sfârșitul bahic*. O critică vehementă la adresa regimului comunist a mai fost făcută de Marin Preda prin romanul *Cel mai iubit dintre pământeni*.

Din cele de mai sus, reiese că romancierul nu-l simpatiza deloc pe Nicolae Ceaușescu – un tip apatic, rudimentar și neoccidental –, existând o incompatibilitate de structură a personalității celor doi. Prin urmare, nu e vorba de o relație, ci de o raportare cu un caracter adversativ, exprimată prin mesajul subversiv al romanelor sale și prin plecarea definitivă a tânărului scriitor în SUA. Mai subliniem că în 1971 au fost emise celebrele Teze din iulie ale lui Ceaușescu – o încercare reușită a acestuia de a adapta modelul corean al socialismului și al cultului personalității –, iar, la antipozii, tânărul romancier publica *Dulce ca mierea e glonțul patriei* care exprima deziluzia și recalci tranța față de încercarea cazarmei (a se citi autoritățile comuniste) de a nivela și disciplina o generație tânără, dornică să-și trăiască viața

(Continuare în pagina XI)

P o e z i e

Se lasă seara în cărțile mele

Rodica Matiș

Ningea nebunește în visele mele

Intru hămesită pe poarta zilei de miercuri
(mă-ntâlnesc acolo cu vânzătorii
de iluzii asortate cu cămașa scrobită
a acestui flămând amurg)

Ușile vraieste ca-nainte de fugă:
doar călători oboșiți mai intră tăcuți
le dau apă proaspătă -
setea lor seamănă pietrelor tăcute
Ascultăm împreună crâmpie dintr-o poveste
(leneșă stă în pragul casei teama
ca o prințesă bătrână)

Ningea nebunește:
rotocoale de vânt pe cărări neublate
Din poză zâmbește absent
aceiași soare peticit
pe care l-am văzut
într-un tablou din care se lăbărta spre apus
o după-amiază buzzatiană

Caut apoi cărarea spre lada de zestre:
ocroteam acolo zâmbete inocente
zăpezile târzii, indecise,
poemele tale albastre
tristețile de duminică
cuvintele tale tandre,
cu gust de pâine neînceptută
zâmbetul tău ferecat cu lacăte.

Dar de fiecare dată când închid lada
La picioare mi-alunecă tăcută
Altă pagina albă.

Se lasă seara

Se lasă seara în cărțile mele
ca o fată tristă
odihnind la rădăcina inimii tale
În palme dimineța tremură miraj
scaietții fragezi cu gust de tămâie
Se lasă seara
așteptările s-au înfruptat
din cucuta proaspătă îmbietoare

Vis, Oana Filip, cls. a IV-a, Liceul teoretic "O.Goga", Huedin

Viorile ascultă leneșe râsul străin
al himerei
Se lasă seara
se-amestecă măștile în surdină
Cine mai poartă azi
suava coroană de paie?

Nimic despre ziua de ieri

Plec iarăși -
zi de zi am țesut poeme
albe, albastre, fumurii
zi de zi am așezat cărămizi în piramida părăsită:
le-am zugrăvit ochi de cărbune în locul mâinilor
am păcătuit ascultând pașii tăi călcând grăbiți
mâinile tandre mângâind copacii despuiați
(frigul le sădise pe chip cenușa așteptărilor).

Da e mai cald aici
viețuim laolaltă cu marea și nisipurile
cu furtunile răvășite ale dimineților
(ne-am ostoit setea cu bucurii gălăgioase
poposind în noi de niciunde)
Privirile lor străine, ochii voștri departe
de lacrima izvorului.
(Oare unde mi s-a rătăcit azi
clovnul care mă tot trăgea de mânecă
care-mi tot acoperea pașii cu nisip
care mă tot muștrulouia în tăcere:
Taci tulburi iar somnul poveștilor!)

Frunze cad în neștire
brațele copacilor stinghere rememorează dansul
tău haotic pe sârme imagine
Luminile orașului se răsfrâng în lăzile
de amintiri ferecate
cu tăceri.

Poveștile viețuiesc azi
în cărțile închise
îngerii triști au rătăcit drumul către casă
și tot aprind felinarele de la răscruce.
Pe-acolo nu mai calcă nimeni.

Rodica Matiș

De neînțelese

Atât de simplu s-ar fi întâmplat totul!
ți-aș fi spus totul dintr-o suflare
fără să-ți văd ochii ca două ape
(una răsărind din lumină
cealaltă din tăcere)

Aș fi alergat apoi
străină în mările somnului
să nu văd cum clădești în spate
imenșii munți de cenușă
Da ți-aș fi spus cum tăceam în doi
în acest poem
cu tâmplele rezemate de cioburi de întuneric
(Cine mi-a risipit iarăși răvașele
în cele patru vânturi?)
Da cred în fericirea asta simplă -
asemeni norilor nătângi, somnoroși -
de a te ști acolo scriind răvașe
de adormit privighetorile triste
de a-ți citi gândurile îmbrăcate sumar -
zeițe tămăduind rănile trupului
Dar frica îmi intră adânc în carne
asemeni unei ierni ostenite

Vocea aceea răsună mereu:
nu mai urcă nimeni în acest tren
rămâi acolo visează așteaptă ascultă
hrănește-te cu mugurii cețurilor bătrâne

Atât de simple erau lucrurile
încât atunci când le luam de mână
se făceau uitare.

Proză

Cei rămași pe Pământ

Alexandru Jurcan

Încă mai aud raționamentele lui Pigi. Nu mai vreau să stau în pustietatea asta. Mărșăluiesc prin zăpadă și zăresc în depărtare o clădire. Când ajung, văd inscripția: *ȘAPTE ETAJE*. Cu siguranță, e sanatoriul creat de Dino Buzzati. Un edificiu alb, cu aspect de hotel, înconjurat de copaci înalți.

Giuseppe Corte avea o febră ușoară. Instalat la etajul șapte, el începu imediat să citească o carte. După un timp, a ieșit pe coridor și a aflat de la cineva rolul etajelor.

- Da, la primul etaj sunt muribunzii. Acolo medicii nu mai au nimic de făcut, eventual preoții au treabă.

Corte se bucura de poziția lui privilegiată, când l-am întâlnit eu în fața clădirii.

- Starea mea e staționară, îmi spuse el.

- Deocamdată, însă, progresiv, veți coborî...

- Ce vreți să insinuați?

- Vă sfătuiesc să plecați de îndată acasă și să vă bucurați de viață.

- Cum adică? Aici e o întregă viață. Plus că sora-șefă îmi place la nebunie.

- Capcane..., domnule Corte. Camuflarea adevărului.

- Ți-e rău? l-am întrebat.

- Mi-e greu. Trebuia să te ascult, să mai profit de viață, nu să-mi calculez etajele, anulându-mi atâtea valențe ascunse. Am avut o viață chinuită. Știi, bunica zicea: „Bucuria mea a fost tare grea”.

- Mai pot încerca un lucru pentru tine. Să te caut la etajul șapte și să-ți explic.

- Ți-ai pierdut mințile? Eu nu mai sunt la etajul șapte.

- Ba ești! Aici și acolo și la toate etajele! Ești pretutindeni! Faci parte dintr-un volum ce poate fi recitat.

- Sunt un... personaj?

- Ai ghicit!

M-am reîntors în fața clădirii, când Corte se afla la etajul șapte, am discutat cu el și în clipa în care m-a părăsit brusc, l-am prins de braț:

- Vreau să vă ajut! Salvați-vă!

- Vreți s-o chem pe sora-șefă? Imediat vă aplică o cămașă de forță.

- Domnule Corte, eu vin de la ultima pagină, de la ultimele rânduri și vreau să vă ajut.

- Ce căutați în viața mea? Ce tot bolborosiți acolo? Controlați-vă aberațiile!

A plecat. Îmi trecu prin minte că „până și copacii pe care îi zărea pe fereastră nu erau adevărați”. M-a cuprins spaima. Nici frunzele nu se mișcau deloc. Dar eu, Septimiu, eram real? Te poți îmbolnăvi de ficțiune? Lubeam atât de mult cărțile, încât au invadat pământul, înlocuind ce era de înlocuit? S-a instalat... livrescul pe pământ ca să ne salveze de la apropiata Apocalipsă? Avusese loc vreo explozie nucleară și, în hăul creat, Dumnezeu a așezat ceea ce anumiți oameni aveau în inimile lor? Poate deveni ficțiunea mai reală decât Realul? Ori e preferabilă unui real coșmaresc? Nu cumva înnebuniser și evadasem într-un tunel fictiv, îmi pierdusem identitatea? Sau preferam noua ipostază? Era un refugiu?

- Calmează-te! îmi șoptește Pigi. Eu apar când mintea ți se înfierbântă sub focul întrebărilor.

Nu știi de ce mi-e rău, abia mă țin pe picioare. Durerile fizice îmi anulează intelectul, nu mai reprezintă nimic, dacă nu niște cărnuri în stagnare. Echilibrul meu depinde, totuși, de corpul slăbit.

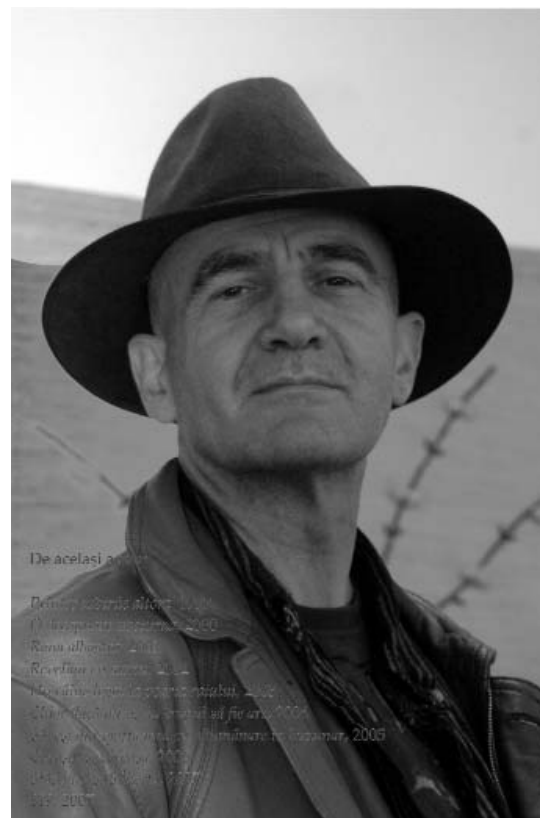
Am ajuns pe un câmp bolnăvicios, cu multe mușuroaie. Un gard din lemne mă separă de o pajistă verde, încât îmi vine în minte proverbul conform căruia ți se pare mereu că de partea cealaltă iarba e mai verde, că tot ce n-ai atins încă e mai tentant, mai promițător. De aceea, deîndată ce sar gardul, mă cufund într-un soi de cenușă. În fața mea, bine ascunsă de copaci, o casă zâmbitoare, albă, tonică.

- Pofțiți! Este apă, mâncare, de toate! Pe mine mă cheamă Aurica.

Năuc, întind mâna și mă prezint. Femeia seamănă cu casa, îmi inspiră o încredere totală.

În prima cameră e lumină multă, deși perdelele de diferite culori se leagănă ușor, înfrățindu-se cu un fel de paravane. Femeia îmi spune că urmează regatul Han, pe unde rătăcește Wang-Fo, împreună cu discipolul său Ling.

A doua zi eram acolo, la intrarea în palatul imperial. Soldații îl aduceau pe Wang-Fo. Am intrat și eu în nenumăratele încăperi „pătrate sau rotunde, a căror formă simboliza anotimpurile, punctele cardinale, principiul masculin și cel femi-

Alexandru Jurcan

nin, longevitatea, prerogativele puterii.” Stăpânul Celest stătea pe un tron de jad, înfășurat în haina albastră și verde deopotrivă. A poruncit să se aducă pictura neterminată și l-a obligat pe Wang-Fo să picteze. Am rămas doar eu alături de el.

- Nu te teme, n-am gânduri rele, i-am șoptit. Lasă-mă să privesc.

Wang-Fo nu m-a băgat în seamă. Vedeam cum barca din tablou prinde contur, îngroșată de pensula pictorului.

- Auzi zgomotul vâslelor? mă întreabă.

- Parcă e o bătaie de aripi.

- Vrei să urci cu mine în barcă? mă îmbie el.

- și cine va fi vâslașul?

- Ling, desigur.

- Și dacă vor năvăli și curtenii în barcă?

- „Oamenii de aici nu sunt făcuți să se piardă înăuntrul unui tablou.”

- Încă nu sunt pregătit, i-am spus, să merg spre țara de dincolo de valuri. Cândva te voi căuta.

- O să dispar pentru totdeauna.

Eu știu unde să te caut, Wang-Fo... Știu.

(fragment de roman)

Portret, Carla Călățan, cls. a IX-a, Liceul teoretic "O.Goga", Huedin

Lecturi

Hornarul Infernului și crimele orașului

Rodica Matiș

Un titlu metaforă, o copertă reușită, expresivă, totul pare că stă sub semnul halucinantului, al dezordinii ce se instalează definitiv într-o lume aparent pașnică, aparent ancorată în gesturi repetitive, neînsemnate. Ultimul volum de proză scurtă al scriitorului Alexandru Jurcan, apărut de curând la Casa Cărții de Știință, este o carte despre inocența pierdută, despre intruziunea neașteptată a absurdului într-un cotidian ce părea fixat pentru totdeauna în inerții, despre poezia vieții, dar și despre urâtul ei.

Narațiunile, bine articulate, construite cu migală, fixează panoramic felii dintr-o lume în care pare că în orice moment echilibrul precar al lucrurilor se poate clătina. O banală călătorie cu mașina sfârșește pe lumea cealaltă (*A omorât-o pe Angela cu un cuțit lung*), "o plantă angelică, tulburătoare", araucaria, strecurându-se pe nesimțite în viața unui cuplu, devine atotstăpânitoare, înălțându-se tot mai puternică, hrânindu-se mai ales din momentele în care Tek și Oly se ceartă (proiecția parabolică e evidentă, răul își întinde tentaculele într-un sol prielnic) și, în final, cu o forță terifiantă, demonică, își înșfacă prada: "Atunci Tek a luat foarfeca. Planta s-a aplecat într-o mișcare întetită, spasmodică și l-a înhățat pe Tek, ca un clește pustiitor." (*Araucaria*) Finalul deschis strecoară sugestia morții dar și a unei posibile renașteri, cei doi ajungând la purificare. Frecvent autorul își plasează personajele la limita dintre ridicol și tragic, ca în *Armăsar de elită*, *Ciorbă de perișoare cu smântână proaspătă*, *Mătușa de pe strada turnului galben* (unde se strecoară, discret, și grotescul) sau *Lebădoiu*, în care granițele dintre artă și realitate se șterg treptat, în final totul plonjând în plin spectacol al vieții.

Foarte bine scrisă, narațiunea *Câteva crime la activ* dovedește încă o dată preocuparea prozatorului pentru fiecare nuanță, pentru fiecare detaliu.

Personajul, Doby, este o mărturie certă a artei de portretist. Privit când din interior, când din exterior, cu ochiul fin al regizorului, eroul are vigoarea personajului de roman. Povestirea mă duce cu gândul la Urmuz. Absurdul triumfă. O dovedește cu prisosință autorul încă de la început: eroul "Are câteva crime la activ și o privire ageră, fulgerătoare". Doby săvârșește crimele irațional, programatic, "deși nu simte nici un imbold spre zbaterea cadavrelor". Nu se teme de răzbunare, "nici măcar de mâna lui Dumnezeu, cu atât mai puțin de secera sfinților", îi plac "obiectele horror" și mănâncă omletă. Finalul mă duce cu gândul la un anumit tip de fantastic, cel cultivat de E.A. Poe: "din Doby rămăsese doar CAPUL, așezat pe pernă, mai viu ca oricând".

O altă crimă irațională ia naștere dintr-o dragoste târzie, bruscă, bolnăvicioasă. Doamna Grușa din *Doamna Grușa de lângă stația de betoane* trăiește o realitate "amară", suferă de o "singurătate lipicioasă" ca, în final, să-și găsească sensul vieții, dragostea pentru Aki. Îl ucide pe Aky cu o lovitură de baros, apărându-și astfel noua ei iluzie. Transpare din scurta povestire *Două rațe cu orez* revolta împotriva automatismelor, a birocrăției, a falselor probleme. O altă parabolă, o altă fațetă a lumii ca spectacol este și *Hornarul Infernului* (se vede și aici predilecția autorului pentru titlul-metaforă). Federig admiră cu detașare spectacolul cotidian, îl caută cu înfrigurare, pătrunde în chiar miezul lui, apoi filmul vieții este părăsit brusc "într-o seară umedă, ploioasă", când norocul îi surâde: "Și ce i-a propus coșarul? Să îi ia locul... în infern". Unde sălășluiește adevăratul infern: aici sau acolo? Limitele temporale și spațiale se șterg. Judecata se apropie: "Într-adevăr, lumea era stricată. Cei nelegiuți pedepsiți vor fi. Iar el, Federig, va curăța hornul purificator, care se întinde ca o noapte de osândă." Și el, hornarul, judecător și jude-

cat, călău și victimă, sfârșește prin a-și ispăși "instinctele monstruoase". Flăcările "tivate cu funingine" se avântă "spre un cer neguros și sterp". Limitele dintre real și ireal se șterg treptat, ca în vis, și în *Jarek și Linda*. Jarek, "tot mai bolnav și mai neputincios" este hrănit în final, cu "răbdare câinească", de către câinele Linda, cu toate "bunățile" de la pubelă. Umorul, fin sau îngroșat, frizând tragicomedia, burlescul sau bufoneria, constituie nota definitorie a unor proze cum ar fi *Nașă în absență*, *Stafylo*, *Valer-Valerica*, *Parcul electoral* sau *Ultima factură*.

Lumea este într-o continuă pierdere a identității. Crima, simbol foarte coerent, metaforă a destrămării, demască dezordinea universală. Labilitatea oamenilor este mult îngroșată. De unde mai poate veni salvarea? Cine mai are acces la purificare? Se mai pot tămădui rănilor?

Cartea lui Alexandru Jurcan constituie o meditație gravă, tulburătoare asupra vieții, asupra unei lumi care, pierzându-și reperele, rațiunea superioară de a ființa, este sortită să se împărțesească din gustul amar al tragicului. Pe cărări numai de el știute pășește însă mereu hornarul Infernului, curățind neîncetat "hornul purificator".

Unde este Alice din țara minunilor?

Silvia Morar

După ce am deschis cartea de proză scrisă de Alexandru Jurcan *Plouă peste crimele orașului* (Editura Casa Cărții de Știință, 2009) și m-am adâncit într-o lectură plăcută și amețitoare, mi-am dat seama că mă însoțește o emoție bizară ce-mi părea cunoscută, dar pe care nu puteam s-o clarific. Știam că am mai trăit cândva ceva asemănător, dar când? În ce împrejurări? La un moment dat, precum negativul unui film foto, mi s-a revelat întâmplarea: eram mică, în jur de 10 ani, și țineam în mână o carte la fel de tulburătoare și fantastică, numită *Alice în țara minunilor*. La acea vârstă, pentru mine, o poveste însemna câteva pagini, ce mă țineau cu sufletul la gură și care se încheiau de obicei bine pentru cei buni și rău pentru cei răi. Ei bine, cu *Alice în țara minunilor* nu stăteau lucrurile

chiar așa. Povestea era lungă, cuprinsă, de fapt, într-o carte întreagă și ca niciodată regina era cam ne-bună, oștenii erau niște cărți de joc, pisica apărea și dispărea după pofta inimii, iar ciuperca mării sau micșora pe cine mușca din ea...

Mult mai mare fiind, am înțeles cu adevărat ce dorea să spună Lewis Carroll în povestea lui uluitoare - atunci când pentru mine lumea fantastică nu mi se mai părea verosimilă, ci doar fabuloasă - și anume că mintea și sufletul unui copil sunt pregătite să evadeze în cele mai năstrușnice lumi și să se simtă bine și în largul lor acolo, să creadă! Alice, fetița din povestea copilăriei mele însoțea toate situațiile incredibile, dându-le alura imaginarului, certitudinea că ce se întâmplă acolo este pură iluzie, este ireal.

Însă cu prozele lui Alexandru Jurcan nu-mi era chiar ușor. De data aceasta eram nevoită să disec, să analizez ce citeam, să nu iau totul de-a gata. Am întâlnit în ele câini ce mâncau ploii de stele, oameni ce după prea mult nechezat chiar se credeau cai, brancardieri blocați în lift cu cadavre, oameni gata să pactizeze cu moartea, acceptând o cușcă toată viața doar pentru a-și proteja familia etc. Și toate aceste anomalii sunt impregnate cu fraze de un lirism copleșitor: "Apa atacată țipa în valuri paralizante" (*Sicrie proaspete*); "uliță sedusă de verdeață" (*Portul alb*); "Noaptea umedă căzuse oblic peste grumazul puhav al orașului leșetic" (*O flacăra ca un giulgiu*).

În timpul lecturii unei proze rămâi aburit, uluit, sedus și îți dorești ca în pagina următoare să apară Alice, ca totul să fie ușor, de-a gata. Dar ea nu apare și simți că răsuflarea ta parcă se îngreunează. Sedat, treci la pagina următoare... e ficțiune! Da, dar fantasticul povestirilor lui mă convinge cu o forță uriașă că realitatea în care trăiau este plină de personaje și situații la granița cu neverosimilul. Că fiecare dintre noi poate scoate din sechelele subconștientului său un comportament atipic ce, în situații limită, se va manifesta.

“Mi-a fost teamă că am patru ochi”

Rodica Matis

Într-o lume tot mai sfâșiată de derizoriu, iată că poezia constituie o oază ferită de seismele unui timp cupid. Și vocea poetului, înzestrată cu har, străbate limpede dincolo de ceea ce este sortit să piară.

Am în față ultima carte de poeme a poetului Ioan Negru, *Cuvintele de lut*, volum apărut la Editura Grinta în 2007. Un text emblematic, “Ars poetica”, așezat în fața volumului, reprezintă incontestabil mărturia de credință a celui care, de la debutul din 1993, cu *Asediul Infernului*, nu a mai părăsit poezia, văzută ca ofrandă pe altarul unei credințe: “Venim cu daruri/ Nu ne prizoni.”

Reinventând spațiul, poemul capătă uneori densitatea curgerii neconținute, altele îmbrăcându-se în inefabilul alb: “zăpada era semn de tandrețe/ ne băteam cu fulgi mari/ până târziu la fulgii de iarbă/ ninge zi de zi/ lumea se minuna cât de bine-i stă albă/ ninge ninge/ strigau trecătorii citindu-mi poemul”, sau, altele, “împovărat de cununi imense de flori/ de panglici mari multicolore”, poemul apare ca o zeitare protectoare ce nu vrea să tulbure echilibrul delicat al lucrurilor: “trecea tiptil prin piață”. (“Ninsoare în plină istorie”)

Păcatul, spaima, melancolia, mormintele, sacrificiul uman, sunt motive bine articulate ale poemului “Pre gura mută”, ele regăsindu-se și în alte texte ale volumului. În “Cale”, nașterea poartă cu ea, încă de la început, însemnele sfârșitului: “câtă liniște s-a făcut/ în jurul nașterii mele/ aud gândul pășind prin curtea închisorii/ spre eșafod” căci poetul știe că ființa umană este predestinată să trăiască încă de la început sub auspiciile unui sfârșit inexorabil: “în naștere cale de întoarcere nu-i” (“Cartea 2”). În “Drumul” căutarea capătă rezonanțe ritualice, poetul descoperind că numai dinlăuntrul lucrurilor este posibilă înțelegerea lor, luarea lor în stăpânire: “și el ascultând de dinlăuntrul pietrelor/ facerea împietrită/ freamătul de cristal/ deasupra lor cerul și ploile/ și zidurile mutelor case” (“Drumul” - “Cartea 2”). Omul, împărțându-se treptat din marea taină, este sortit să cunoască și durerea ce sălășluiește înlăuntrul cunoașterii: “și dintr-o dată toate/ apăsându-ne ochii/ bocindu-ne pleoapele”. Călătoria omului, săvârșindu-se de-a lungul unei existențe măcinată și de îndoială, dar și de bucuria descoperirii luminii, surprinde etape variate ale ființării: “boltă și leagăn și lumânare”, posibile sim-

boluri pentru naștere (aspirație), căutare (amăgire) și sfârșit. Cel ce privește cu ochiul cercetător totul, trăiește și spaima înțelegerii: “mi-a fost teamă că am patru ochi” (“Cartea 4”), metamorfoza sinelui fiind firească: “izvor curgând din propria-i sete/ adăpând marea” (“Cartea 5”).

Poezia lui Ioan Negru surprinde mereu prin frumusețea imaginii și prin simbolurile complexe: “înainte de țărână ești/ întors dintr-o țară în care tăciunii/ pentru o clipă nu mai pășesc” (“Înainte de țărână ești” - “Cartea 1”). Revin în carte, obsesiv, întrebările privind începutul și sfârșitul: “de dinaintea luminii nu ești/ și nu aveai acolo cum fi/ nici în întunericul de apoi” (“Cartea 1”). De altfel, obsesia morții străbate din majoritatea poemelor, în tonalități variate: “fără speranță așteptarea vicleană a morții/ fără urmă” (“Cartea 2”), “și moartea stătea lângă mine alături/ cu bărbia sprijinită în palme” (“Hieroglife roșii”). “Închiderea în fulg” este un frumos poem alcătuit din mai multe secvențe distincte, ca variațiuni la aceeași temă, reluată mereu, în căutarea tuturor inflexiunilor ei, tuturor conotațiilor, în încercarea de a ajunge la miezul înțelegerii, la izbăvirea de neliniște și la asumarea atotprezentei melancoliei.

“Cuvintele de lut” ale poetului Ioan Negru sunt cuvinte cu gust dulce-amar, propovăduind despre cunoaștere, despre viață și moarte, despre bucuriile și tristețile ce viețuiesc adânc în miezul lucrurilor, despre neliniștea celui ce descoperă taina ființării. ■

Petru Popescu versus Nicolae Ceaușescu

(Urmare din pagina VII)

autentic și unitar. Prepoziția *versus*¹⁵ din titlu exprimă, de fapt, o stare psihologică tensionată a unui scriitor care era nu atât dezamăgit de faptul că cenzorii practicau chirurgia romanelor tânărului autor pe viu, prin eliminarea paragrafelor prea ireverențioase și îndrăznețe la adresa partidului, cât, mai ales, era iritat și disperat că singura cale de a se manifesta a unui intelectual în spațiul public devenise una schizofrenică, prin practicarea unui limbaj dublu: oficial și subteran - un adevărat “război al nervilor”. Dincolo de aceste constrângeri istovitoare, apare în viața romancierului Zoe Ceaușescu, o atrăgătoare formă de posibilă protecție și subordonare politică, căreia însă romancierul nu îi dă curs, deoarece preferă să plece din țară. “Fiica faraonului”¹⁶ a fost un “catalizant” al evadării tânărului scriitor din România comunistă.

La o ultimă analiză, cu caracter conclusiv, se remarcă o unitate de poziție din partea romancierului față de Nicolae Ceaușescu. Scriitorul, căruia îi sunt caracteristice sinceritatea și experimentarea autentică a vieții (v. Mircea Eliade), a avut o atitudine de raportare adversă și organică față de putere la trei nivele: o manifestare publică lipsită de fapte incriminante, axată pe misiunea de a scrie romane de largă popularitate pentru tineri; o atitudine structurală a unei personalități principiale și sincere; nu în ultimul rând, un mesaj subversiv și satiric al romanelor sale - un mijloc eficace de a-și arăta ostilitatea față de privațiunile pe care le suferea o generație tânără dornică să-și trăiască viața liber. În acest punct al analizei noastre, putem să ne explicăm curajul romancierului de a scrie despre familia lui Ceaușescu, atât în România comunistă (*Sfârșitul bahic*), cât și după 1989 (jurnalul *Întoarcerea* și alte articole din reviste și cotidiane americane sau românești), pentru că e sincer și nu are nimic de ascuns, spre deosebire de alți scriitori pentru care

acest episod atârână în biografia lor ca un plumb. De aici numărul mic de cărți de ficțiune în care Nicolae Ceaușescu să dețină o pondere însemnată, deoarece ficțiunea presupune o raportare umană și emoțională sinceră și particulară, în timp ce studiile documentare și istorice care îl au drept subiect pe conducătorul comunist utilizează o relatare neutră, științifică (chiar dacă deconspirativă), fără un angajament personal substanțial al autorului și, prin urmare, fără valoare literară semnificativă. În spiritul autenticismului, Petru Popescu își subordonează destinul individual de unul colectiv, al generațiilor de cititori tineri cu care se simțea indeluctabil legat, cu o flexibilitate și mobilitate de tip Llosa (din romanele sale politice și istorice). Opoziția de structură a celui care a scris *Prins și Dulce ca mierea e glonțul patriei*, ca valori simbol ale unei generații, subînțelege, finalmente, un profund sentiment de dragoste și solidaritate față de idealurile tinereții sufocate de regimul Ceaușescu. Freamătul stărnit de apariția romanelor sale în România comunistă este expresia unei incompatibilități și revolte naturale ale romancierului față de un regim implantat artificial într-o Românie în care tradiția și valorile perene ale vieții (tinereții) însemnau miezul intim al spiritualității. Atitudinea de frondă și opoziția structurală ale lui Petru Popescu față de autoritatea politică supremă a acelei epoci se explică prin tinerețea, ridicată la rang de artă poetică, și prin valoarea personalității sale.

Caracterul subversiv al discursului românesc va fi analizat în altă parte. Dincolo de aceste aspecte, întâlnirile și raportările față de regimul politic comunist înseamnă un episod senzațional al vieții romancierului. Petru Popescu le va exploata într-un mod nou de a scrie romane, în romanul inedit *Supleantul*, pe care îl completează în această vară, în biroul său din Beverly Hills, scriind, pentru prima oară după 35 de ani direct în românește. Romanul *Supleantul* va fi lansat în România în octombrie al acestui an, la Cluj și București, și va fi urmat de un tur publicitar al autorului, reîntâlnindu-și cititorii de mai multe generații în România.

Note:

¹ Petru Popescu, *Întoarcerea*, București, Editura Nemira, 2001.

² Ibidem, p. 170.

³ Petru Popescu, *Sfârșitul bahic*, București, Editura Cartea Românească, 1973, p. 114.

⁴ Ibidem, pp. 152-153.

⁵ Ibidem, p. 54.

⁶ Petru Popescu, *The Return*, Grove Pr., 1997.

⁷ Vezi un material pregătit de Anneli Maier pentru postul de radio Europa Liberă, cu titlul *Petru Popescu and the problem of the Light Fiction*, din data de 30.11.1973, de pe site-ul *Open Society Archives - Europa liberă*.

⁸ C. Stănescu, *Confesiunile unui “fugar”*: Petru Popescu, în *Adevărul literar și artistic*, 2, nr. 95, 1-7 decembrie 1991, p. 8.

⁹ Majoritatea scriitorilor au fost induși în eroare de aceste manevre abile ale lui Nicolae Ceaușescu care, printre altele, căuta să dobândească o imagine favorabilă a Occidentului față de România.

¹⁰ *Convorbiri Valeriu Cristea - Petru Popescu*, în *Caiete critice*, nr. 5/6, 1993, p. 17.

¹¹ Petru Popescu, *Întoarcerea*, p. 327.

¹² Ibidem, p. 329.

¹³ Pentru Nicolae Breban, avantajele materiale au existat până la *Tezele din iulie 1971*. Spre onoarea lui, romancierul critică din Paris în mod public absurditatea și dogmatismul acestor teze. În semn de protest, își dă demisia din funcția de redactor-șef al revistei *România literară*. Este exclus din CC al PCR, alege să se întoarcă în țară, dedicându-se exclusiv scrisului.

¹⁴ *Convorbiri înregistrate Dinu Bălan - Petru Popescu*.

¹⁵ Prepoziția *versus* provine din verbul latin *verto*, *ere*, *verti*, *versum* denotă dinamism, complexitate și adversitate.

¹⁶ Petru Popescu, *Fiica faraonului*, în *România literară*, nr. 37, 18 septembrie 2002.

Medalion "Claviaturi"

Dinu Bălan

Ilie Rad

N. 6 febr. 1972, Huedin (prenumele la naștere: Grigore Dinu). Critic literar și eseist. Fiul lui Ioan Grigore Bălan, asistent medical și poet (remarcat de Ștefan Augustin Doinaș), profesor, și al Mariei (n. Gabai), casnică. Clasele primare și gimnaziale (1979-1986) la Școala Generală cu Clasele I-VIII Mesteacă, județul Sălaj. Clasele liceale la Liceul Sanitar Satu Mare (1986-1990). Dublu licențiat al Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, Facultatea de Litere: Secția limbi clasice (1991-1996), și Secția română-latină (2004-2007). Cele două teze de licență abordează: *Conjuncțiile temporale în opera lui Sallustius* (cond. șt.: prof. univ. dr. Frieda Edelstein), respectiv *Opera lui Romulus Zaharia* (cond. șt.: prof. univ. dr. Ion Pop). Profesor de latină și română la Liceul "Octavian Goga" din Huedin (din 1996). Urmează un curs postuniversitar în "Politici și administrație publică" - învățământ la distanță, din cadrul Facultății de Filosofie a Universității din București (2001). Tema lucrării de terminare a studiilor postuniversitare: *Descentralizarea învățământului preuniversitar* (cond. șt.: prof. univ. dr. Emil Bălan, Facultatea de Administrație Publică București). Înscriș la doctorat, cu teza *Petru Popescu. Studiu monografic* (cond. șt.: prof. univ. dr. Constantin Cubleşan). Debutează cu articolul *Romulus Zaharia - Casa cu ochii scoși*, în *Cetatea culturală* (mai 2002). Colaborează la suplimentul literar *Claviaturi* al revistei *Tribuna, Cetatea culturală, Tribuna, Vatra, Orașul, Caiete silvane, Glasul* etc.

Activitatea publicistică. Cu experiența acumulată în pregătirea revistei școlare a Liceului "Octavian Goga", *Pauza mare*, **B.** trece la coordonarea suplimentului literar al *Tribunei, Claviaturi* (din 2003), împreună cu Teofil Răchițeanu, Alexandru Jurcan, Rodica Potoceanu-Matiș ș.a., numărul cel mai spectaculos al acestuia fiind cel din 16 mai-1 iun. 2008, dedicat integral lui Petru Popescu, cu ocazia vizitei sale în România, inclusiv la Huedin. De altfel, în paginile acestei publicații își desfășoară **B.** cea mai mare parte a activității sale publicistice, unde scrie despre tendințe ale jurnalismului cultural, recenzează cărți ale prietenilor sau publică scrisori de la Artur Silvestri, Romulus Zaharia, George Mirea ș.a. Se implică în activitatea profesorilor de latină din județul Cluj, împotriva marginalizării limbii latine, cu intervenții la Radio Cluj (mai 2004), cu materiale trimise la forumul latin *Nuntii latini*, cu un articol manifest, *Pro lingua latina*, publicat în *Cetatea culturală* (în oct. 2003), reluat sintetic, cu titlul *Stadiul limbilor clasice din România*, în *Tribuna* (nr. 66, 2005). Alte ecouri ale manifestului au apărut în diverse ziare locale, pe agențiile de presă clujene. Mai publică și pagini de proză (fragmente din romanul în lucru, *Umbra adolescenței peste câmpiile roșii*) sau critică literară, rămânând fascinat însă de jurnalismul cultural. Discursul publicistic, practicat cu exigențele profesionistului, se menține la nivel academic (printr-o documentare desăvârșită), chiar atunci când se manifestă în sfera polemică

Dinu Bălan

(pledoariile pentru limba latină, de exemplu), interesul său îndreptându-se, sub influența lui Petru Popescu, spre jurnalismul american, marcat de senzaționalism (în sens pozitiv!) și tendințe inovative.

Lista cărților coordonate, prefațate, postfațate: Teofil Răchițeanu, *Efulgurații (pagini de jurnal, 1967-1990)*. Cuvânt înainte de ~, Ed. Sedan, Cluj-Napoca, 2002; Romulus Zaharia, *Epiphia în stil valah*. Postfață de ~, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2003; Idem, *Anotimpurile unei țigănci*. Prefață de ~, Editura Dacia Europa Nova, Lugoj 2003; Ioan Grigore Bălan, *Flori de gând*, Selecția poemelor: ~, Prefață de Teofil Răchițeanu, Ed. Roprint, Cluj-Napoca, 2004; Alexandru Jurcan, *Să ieși din viața mea cu o lumânare în buzunar*. Postfață de ~, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005; Rodica Potoceanu-Matiș, *Lacrimile clovnului*. Postfață de ~, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2006; Alexandru Jurcan, *Stăpânul și Silberta*. Postfață de ~, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007.

Referințe: articolul din *Ateneu*, iulie 2005, *Convorbiri literare*, ian. 2008

(preluat din revista *Viața de pretutindeni*, nr. 11-12 / 2008)

Mare, Mihaela Costea, cls. a II-a, Grup Școlar Huedin

Ilustrația numărului:
Picturi ale membrilor Centrului de Excelență -
Arte Plastice, elevi ai Liceului Teoretic
"Octavian Goga" Huedin și ai Grupului Școlar
Huedin

Redactor responsabil:
Dinu Bălan

Supliment editat cu sprijinul financiar al
Consiliului Local Huedin